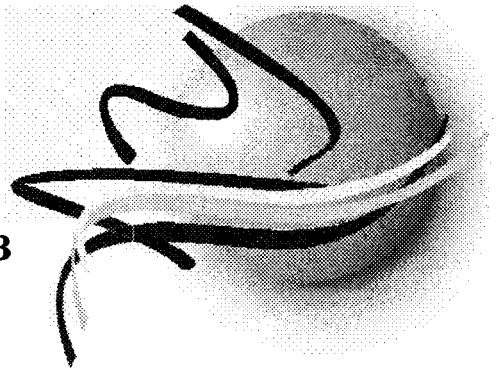

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ФІЗКУЛЬТУРНИХ ВУЗІВ ДО ЗАНЯТЬ АКТИВНИМ ТУРИЗМОМ

Дмитрук Світлана

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Аннотация

Рассматриваются особенности мотивации студентов к занятиям туризмом.

Annotation

The special motivations of the students to the tourism study are inspected.

Постановка наукової проблеми. Спеціальні психолого-педагогічні дослідження в сфері туризму, які ґрунтуються на визнанні пріоритету «принципу діяльності», пояснюють не тільки вибір певних видів туристської діяльності, але й поведінку людей під час подорожі, а це означає і той досвід, який розвивають туристські потреби. За цим підходом вважається, що при класифікації туристських потреб вирішального значення має ціль туристської подорожі (її мотив).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність дослідження проблеми мотивації студентів фізкультурних вузів до занять активним туризмом засвідчують дані анотаційного аналізу електронного реєстру публікацій Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського, де понад 90 тис. джерел загалом на публікації з проблем мотивації припадає 376, серед яких питанням мотивації в фізичному вихованні і спорті присвячено 77 робіт. У той же час окремих наукових публікацій присвячених дослідженню мотивації студентів фізкультурних вузів до занять активним туризмом практично немає. Окремі аспекти, що стосуються означеної проблеми побіжно розглядаються в ряді робіт [1,2,4]. При цьому слід відзначити, що нині актуалізуєть-

ся питання про адекватність застосування в наукових дослідженнях терміну мотивація поряд з термінами інтерес, мета, цілі (Г. Соколов, 2005). У нашому дослідженні ми ґрунтувалися на теоретичних та методичних підходах розроблених в роботах Круцевич Т.Ю. [4] та Ільїна Є.П. [3].

Виокремлення невивчених сторін дослідження. Численні дослідження доводять, що сучасна студентська молодь перебуває під впливом ряду негативних чинників, пов'язаних з низькою руховою активністю та інтелектуальним перенавантаженням. Саме така ситуація загострює кризовий стан із здоров'ям студентської молоді. Вихід з кризової ситуації вимагає пошуку ефективних видів фізичної рекреації, головним з яких є активний туризм (мається на увазі спортивно-оздоровчий туризм з активними способами пересування). Тому постають важливі питання, що потребують постійного наукового моніторингу, про те, чому студенти вибирають такий спосіб проведення свого вільного часу як туризм.

Метою даної статті є охарактеризувати загальні мотиви студентської молоді до занять туризмом на прикладі студентів 1-го і 5-го курсів НУФВСУ.

Результати дослідження та їх обговорення. У загальному ви-

падку під терміном «мотиви туризму» розуміють ті спонукальні причини, які визначаються біологічними і соціальними потребами і примушують людей задовольняти їх, займаючись туризмом. Найчастіше серед вирішальних мотивів щодо заняття туризмом виявляються природні, культурні, психологічні та економічні.

Так природні мотиви визначаються природними об'єктами та явищами, властивостями місцевостей, територій, що є надзвичайно привабливими для туристів: комфортні кліматичні умови, комплекс атрактивних елементів морських узбереж та гірських, лісових масивів тощо. Усі вони відіграють суттєву роль у створенні індивідуальних рис різних форм туризму та формують атрактивно-рекреаційний компонент мотивації студентів до занять туризмом.

Культурні мотиви – це елементи, які охоплюють всю культурну спадщину країни, місцевості, що пропонуються туристам для огляду – історичні місця, археологічні пам'ятки, музеї, картинні галереї, народні промисли тощо (пізнавально-красназавчий компонент).

Психологічні мотиви спонукають до таких подорожей, які задовольняють психологічні потреби студентів. Доведено, що дуже обмежена кількість людей повторно обирає відвідання місць, де вони вже були, виключаючи випадки, коли при цьому присутні сентиментальні причини або сильний економічний мотив. При поступовому збільшенні доходів психологічні мотиви впливають на більшу кількість рішень, що приймаються туристами щодо подорожей новими місцями (розважально-пригодницький компонент).

Економічні мотиви – це всі вартісні елементи, які охоплюють вартість життя в туристських центрах, вартість подорожі тощо. Так, економічні мотиви відіграють суттєву роль у формуванні самодіяль-

ного туризму для туристів із середніми і малими прибутками, до них, зокрема, і відноситься основна частина студентської молоді (економічний компонент).

Значний вплив на мотивацію, домінуючі потреби має їх ієрархія (розподіл потреб індивіда в порядку зниження значимості їх впливу). Тут необхідно зауважити, що насправді вирішуючи займатися туризмом, студент ставить перед собою не одну ціль, а цілий комплекс цілей. При чому часто студенти навіть не можуть чітко розмежувати свої цілі та потреби і пояснити, чому саме «такий» вид туризму, саме «такий» маршрут і чому саме «те» місце вони обирають. Однак в залежності від індивідуальних потреб студента одна з таких цілей (або один з мотивів) стає вирішальним (головним, домінуючим) у прийнятті рішення займатися певним видом туризму та здійснити певну туристську подорож.

Для дослідження загальних мотивів студентської молоді до занять туризмом, була розроблена анкета, що складалася з 25 запитань, серед яких були виокремлені запитання, що ілюмінували три базові блоки мотивів.

Перший блок «мотиви особистісного розвитку» – загальне спрямування вибору занять активним туризмом з метою фізичного та духовного самовдосконалення, розваг, отримання задоволення тощо. Другий блок «мотиви професійного вдосконалення» – узагальнені прагнення займатися туризмом для підготовки до вибраної професійної діяльності рекреолога та організатора туристської роботи. Третій блок «мотиви іншого вибору» – сукупне тяжіння до вибору інших видів фізкультурно-оздоровчих занять або спортивної діяльності, не пов'язаних з туризмом.

Анкетування та стандартна статистична обробка отриманих даних були проведені упродовж 2009 року серед студентів 1-го і 5-го курсів

НУФВСУ спеціалізації «Фізичне виховання», що прослухали курс «Туризм» в однаковому обсязі (всього 43 респонденти: 23 студенти першого курсу та 20 – п'ятого).

Проведене дослідження виявило, що серед основних узагальнених причин заняття туризмом студентською молоддю НУФВСУ переважають наступні: бажання відпочити, розслабитися, розважитися, змінити обстановку на відмінну від повсякденної, відчуття «екстрим», дізнатися щось нове та чомусь навчитися – перший блок мотивів – (51,2% респондентів на першому курсі та 47,1% на п'ятому); взяти участь у спортивних туристських, тренувальних та навчальних заходах (включаючи теоретичне навчання з дисципліни «Туризм») з метою професійного вдосконалення – другий блок мотивів – (36,4% респондентів на першому курсі та 14,1% на п'ятому).

Доля студентів, відповіді яких характеризують сукупне тяжіння до вибору інших видів фізкультурно-оздоровчих занять або спортивної діяльності, не пов'язаних з туризмом – третій блок мотивів – склала (48,8% респондентів на першому курсі та 52,9% на п'ятому).

Отримані результати вказують на те, що найсуттєвіші зміни у мотивації студентської молоді до занять туризмом у старшокорсників спостерігаються у другому блоці мотивів, що пояснюється адекватною реакцією на сучасний стан економічного розвитку країни.

Зауважимо також, що аналіз змісту відповідей в анкетах та додаткові бесіди із респондентами засвідчують, що професійний та пізнавальний компонент мотивації студентів до занять активним туризмом певною мірою поступається перед розважальним та рекреаційним. При цьому тільки 6,7% респондентів не вважають економічний чинник занять туризмом для себе лімітуючим. Загалом 85%

всіх респондентів обирають групові заняття туризмом, 5% індивідуальні заняття і 10% – самостійні. В той же час 90% студентів віддають перевагу заняттям з активного туризму за містом або в лісопаркових зонах міста.

Відповіді на питання щодо змісту занять з дисципліни «Туризм» виявили наступні пріоритети: 47,9% студентів хочуть вивчати топографічну підготовку та спортивне орієнтування, 50,6% цікавляться тактико-технічною підготовкою, і тільки 1,5% респондентів цікаво вивчати теоретичні та краєзнавчі аспекти туристської підготовки.

Розподіл переваг всіх респондентів щодо обрання окремих видів активного туризму характеризує переважання зацікавленості пішохідним туризмом – 65%, гірсько-пішохідним туризмом –

15%, водним туризмом – 12%, на інші види активного туризму припадає 8%.

Висновки. Мотиваційна сфера студентської молоді не є константною, вона перебуває під дією значного ряду чинників. Їх науковий моніторинг необхідний для збалансування компонентів мотивації студентів до занять туризмом шляхом підвищення ефективності викладання циклу туристсько-краєзнавчих дисциплін на основі комбінування теоретичного аудиторного навчання з позааудиторними творчими та активними руховими завданнями типу Квестів, маршрутів-мозгокрутів тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева О.В. Аналіз мотиваційних теорій у сфері оздоровчої фізичної культури та

рекреації / О. Андреева // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2004. – № 2. – С. 81-84.

2. Безверхня Г.В. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5–11-х класів: Автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 / Г.В. Безверхня; Львів. держ. ін-т фіз. культури. – Л., 2004. – 23 с.
3. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин – СПб: Питер, 2002. – 512 с.
4. Круцевич Т.Ю. Формирование интереса к занятиям физической культурой и спортом школьников с различными типами ВНД / Т.Ю. Круцевич, Г.В. Безверхня // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2002. – № 25. – С. 89-97.

